

УДК 340. 15 (477)

С. І. Пирогова,
канд. юрид. наук, доцент
Національний університет
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»,
м. Харків

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ НЕПУ (1921 – 1925 рр.)

Стаття присвячена ролі і значенню державного регулювання організації й діяльності споживчої кооперації в умовах нової економічної політики першої половини 20-х років ХХ ст. Висвітлюються її організаційна перебудова, поступове повернення форми кооперативної системи, особливості кооперативного руху в Україні й форми допомоги українській кооперації з боку держави.

Ключові слова: неп, кооперація, нормативно-правова база, державне регулювання.

Кооперативний рух в Україні здолав довгий і складний шлях становлення й розвитку, тісно пов'язаний з історією країни. Його початок сягає другої половини ХІХ ст. – періоду великих реформ 60-70 років у Російській імперії. Дослідники історії кооперативного будівництва умовно поділяють його на 5 етапів: 1866 – 1917 рр., 1917 – 1920 рр., 1921 – 1929 рр., 1930 – 1990 рр. і останній (п'ятий) – з 1991 р. Кожен з них вирізняє певна специфіка, самобутність, традиції, а також соціально-політичні умови функціонування, господарсько-економічні досягнення й похибки. Проблеми, пов'язані з кооперацією як добровільною громадською організацією і в цілому кооперативного будівництва, завжди цікавили і продовжують цікавити не одне покоління людей – і пересічних

громадян, і вчених-дослідників, переконаних у важливому значенні цього сектора економіки й у необхідності збереження класичних міжнародних принципів кооперативного життя.

Український кооперативний рух, починаючи з його зародження, знайшов досить значне висвітлення в науковій літературі. До початку 20-х років сформувалася велика група вітчизняних учених, які зробили вагомий внесок у розвиток світової кооперативної думки. Серед них: С. М. Прокіпович, М. І. Туган-Барановський, С. Л. Маслов, О. А. Миколаїв, А. В. Чаянов, Л. В. Меркулов та ін. До числа відомих дослідників та організаторів кооперативного руху в Україні належать також М. В. Левитський, В. М. Доманицький, І. В. Юркевич, М. П. Баллін та ін. Із переходом

до непу багато робіт згаданих науковців були перевидані, з'явилися й нові.

30-ті роки вирізняються тривалою перервою, пов'язаною з різко зміненим ставленням держави до кооперації. Новий етап у розвитку кооперативного руху датується лише після 1991 р. з набуттям Україною незалежності. За складних умов переходу до ринкових перетворень і реформування економіки кооперативні підприємства й кооперативна форма власності покликані відіграти важливу роль. У ці роки вітчизняна історико-правова наука поповнилася низкою нових цікавих досліджень з даної проблематики. У їх числі – наукові праці С. Г. Бабенка, С. Д. Гелея, С. О. Гладкого, Г. А. Волошкевича, В. І. Марочка, В. М. Половця, Ю. С. Шемшученка [Див: 3 – 6; 12; 21] та ін. Однак ще чекають відповіді й розроблення багато питань: про соціально-економічні передумови кооперативного руху в Україні, особливості його розвитку, основні етапи, організаційні принципи, загальну основу кооперації, формування, роль і місце кооперативних структур у системі державних економічних відносин тощо. Актуальність даної проблематики очевидна, оскільки кооперація в умовах сучасної України має зайняти належне місце в її економічному житті. У всебічному розвитку чис-

ленних видів кооперативів об'єктивно зацікавлені і населення, й державні інституції країни, оскільки кооперація здатна забезпечити розвиток демократичних засад господарювання, виробничу демократію, зайнятість, гідну винагороду за працю.

Особливий економічний механізм і правовий статус роблять кооперативні форми господарювання унікальними об'єднаннями в системі ринкового підприємництва, в яких органічно поєднуються права приватної власності з колективними організаційно-економічними засадами її практичного використання.

Безсумнівну допомогу в ефективному розвитку кооперативного руху надасть і його багатий історичний досвід, поєднання історичної практики формування й діяльності кооперативних організацій з критичним відбором організаційних, економічних, соціальних і правових рішень стосовно української кооперації за сучасних умов.

Соціально-економічні умови й ресурси України сьогодні сприяють розвитку національного кооперативного руху і створенню ефективного кооперативного сектора економіки. Відмінністю цього процесу є те, що українська кооперація відроджується на нових засадах, тобто сучасна модель кооперативної сфери формується як на базі міжнародних

кооперативних принципів, так і з урахуванням національних традицій та особливостей. Робота передбачається велика, але певні успіхи в активізації кооперативного будівництва вже є: розроблено концепцію розвитку кооперації, забезпечена її законодавча підтримка.

Говорячи про практичне значення історичного досвіду українського кооперативного руху, слід визнати, що стосовно умов господарювання в сучасній Україні найбільш корисним може виявитися досвід кооперативного будівництва періоду нової економічної політики. За приклад можна взяти один з найпопулярніших і поширених серед населення видів кооперації – споживчу й розглянути її стан і правовий режим. Особливе значення споживчої кооперації в цей період визначалося насамперед тим, що починати реалізацію ленінського кооперативного плану потрібно було з кооперування селян у сфері обороту, тобто в царині найбільш простій, зрозумілій і доступній для них. Залучення селян у споживчу кооперацію дозволяло задовольнити їх потребу в промислових товарах, відгородити від скупників і спекулянтів, а також поєднати державну промисловість з економікою дрібного одноосібного селянського господарства, усунувши приватника посередника.

З урахуванням цих завдань була проведена організаційна перебудова системи споживчої кооперації. Її звільнили від підпорядкування Наркомпроду й повернули втрачену за роки громадянської війни форму кооперативної системи. Декретом РНК РРФСР від 7 квітня 1921 р. було розширено коло її діяльності: надано право здійснювати закупівлі сільськогосподарської продукції й виробів кустарного виробництва, організувати збут закуплених товарів, дозволялося займатися виробничою діяльністю. Відновлювалася як її база групова кооперативна власність. Одним з результатів непу було швидке зростання приватного капіталу в галузі торгівлі, що обганяло збільшення капіталу кооперативного. Це вимагало від кооперації вжиття заходів по зміцненню її позицій у господарському житті країни. З апарату розподілу споживкооперація перетворювалася на особливу господарську організацію самодіяльності народу, яка в змозі оперувати власними коштами.

Нові умови роботи вимагали й нових організаційно-правових форм споживчої кооперації. Тому ЦВК і РНК СРСР 28 грудня 1923 р. видали постанову «Про реорганізацію споживчої кооперації на засадах добровільного членства» [7, с. 89], а 20 травня 1924 р. був опублікований уза-

гальнюючий декрет ЦВК і РНК СРСР «Про споживчу кооперацію» [7, с. 90-94], який затвердив у законодавстві про споживчу кооперацію ті загальні засади кооперативного права, які раніше (в 1921 – 1922 рр.) знайшли своє визнання в декретах про промислову, сільськогосподарську та кредитну кооперацію. Декрет цей надавав усім громадянам СРСР, які користувалися виборчими правами в Ради, право утворювати споживчі товариства. Вступ і вихід громадян з його членів визнавалися добровільними. Значно розширилися обсяг прав і сфера діяльності споживкооперації. Зважаючи на організацію останньої на нових засадах ЦВК і РНК СРСР пропонували ЦВК союзних республік видати перелік узаконень про споживчу кооперацію, які втратили чинність з виданням нового декрету.

В Україні робота по втіленню в життя цих нормативних актів загальносоюзного значення проходила під керівництвом Головного кооперативного комітету при РНК УСРР і підлеглих йому губернських кооперативних комітетів при губвиконкомах. Створення цих органів постановою РНК УСРР від 31 січня 1922 р. [14; 1922. – № 4. – Ст. 67] було однією з особливостей кооперативного руху в країні в ці роки і в той же час формою допомоги держави українській кооперації.

До складу Головного кооперативного комітету поряд з представниками зв'язаних з господарською діяльністю комісаріатів і профспілок були включені і представники всіх кооперативних центрів УСРР. Міжвідомчий характер Комітету надавав можливості успішно керувати всіма видами кооперативних організацій республіки, враховуючи їх інтереси й потреби, і своєчасно попереджати різного роду конфліктні ситуації й марні для них заходи. Захищаючи інтереси кооперації перед державними установами, кооперкоми повинні були одночасно виконувати регулюючу роль держави і здійснювати контроль за діяльністю кооперативів та їх спілок. Постанова РНК УСРР від 31 січня 1922 р. поширювала компетенцію Головнокооперкому майже на всі моменти організації й діяльності української кооперації, однак виключала його безпосереднє втручання в оперативну господарську роботу кооперативів.

Важливою стороною діяльності Головнокооперкому було видання керівних інструкцій на додаток і роз'яснення декретів і положень по кооперації. Наприклад, у зв'язку з реалізацією в республіці загальносоюзного декрету від 20 травня 1924 р. «Про перехід споживчої кооперації до добровільного членства» за період 1924 – 1925 рр. Головнокоо-

перкомом були видані спеціальні інструкції щодо застосування цього законодавчого акта, а також інструкції про реєстрацію статутів товариств споживкооперації. Нові статuti повинні були відповідати правилам добровільного членства. Зразком для них послужив вироблений за дорученням Головнокооперкому Всеукраїнською Спілкою споживчої кооперації (Вукоопспілкою) новий Примірний статут. [20; ф. 271; оп. 1; д. 1, л. 40]. Наприкінці травня 1924 р. Вукоопспілкою разом з секретаріатом Головнокооперкому й за угодою з Наркоматом юстиції УСРР було складено перелік узаконень, що підлягають скасуванню у зв'язку з виданням Декрету від 20 травня 1924 р. [20; ф. 271; оп. 1; д. 1, л. 516].

Розглядаючи республіканські закони у сфері споживчої кооперації, варто згадати про розроблені Головнокооперкомом постанови РНК УСРР від 17 жовтня 1922 р. «Про повернення споживчим кооперативним організаціям націоналізованих будівель» [14; 1922. – № 53. – Ст. 753] і від 26 лютого 1923 р. «Про порядок повернення споживчій кооперації підприємств, які їй належать» [14; 1923. – № 7. – Ст. 118].

Починаючи з 1924 р., законодавство щодо всіх видів кооперації пішло шляхом видання загальносоюзних декретів і постанов, у зв'язку з чим подальші роки

відзначені значним зниженням у УСРР роботи по підготовці законодавчих актів республіканського значення, в тому числі і щодо споживчої кооперації. Але діяльність Головного кооперативного комітету при всій її важливості не обмежувалася підготовкою законодавчих актів для вищих законодавчих органів республіки. Комітет стосовно споживкооперації виконував також інші покладені на нього функції: стежив за дотриманням державними органами декретів і положень по споживчій кооперації, боровся за забезпечення наданих їй прав. Так, у березні 1923 р. Колегія Управління Уповнаркомфіну УСРР прийняла постанову про закриття банківських відділів при споживчих кооперативних організаціях II ступеня, погрожуючи при цьому кримінальною відповідальністю за її порушення. Пленум Головного кооперативного комітету визнав необґрунтованість цієї постанови, звернувши уваги Колегії на те, що радянське законодавство надало споживчим кооперативним організаціям право вести банківські операції. У ст. 2 постанови РНК СРСР «Про засоби кооперації» від 13 квітня 1921 р. вказано на створення коштів кооперації шляхом таких банківських операцій, як аванси, вклади, позики від осіб та установ і кредитні операції. Отже, операції, пасивні у

споживчій кооперації, мали законодавче підґрунтя. Що ж стосується активних – кредитування своїх членів з метою обслуговування їх господарських потреб, то вони тим більше не могли викликати сумнівів у їх законності.

Діяльність споживкооперації, особливо на селі, не могла успішно розвиватися без широкого застосування кредиту. Цим пояснюється необхідність функціонування кредитних або банківських відділів у кооперативних центрах і таких же відділів у районних спілках [20; ф. 271, оп. 1, д. 1, л. 195]. Головнокооперком одночасно звертав увагу Колегії на те, що бажано дбайливіше ставитися до інтересів кооперації, й підкреслював, що навіть у випадку, якби Наркомфін виявив у діяльності окремих кооперативних організацій відхилення від кола кредитних операцій, що впливають із самої природи його діяльності, неважко було б знайти належні способи впливу на порушників, не вдаючися до заборони будь-якої кредитної роботи спілки споживкооперації. У доповідній записці Колегії Уповнаркомфін у теж указувалося, що його розпорядження внесло дезорганізацію в діяльність всієї споживчої кооперації. Головнокооперком у зв'язку із цим просив у терміновому порядку анулювати спрямовані на місця розпорядження, що забороняють організаціям споживчої

кооперації вести банківські операції. [20; ф. 271, оп. 1, д. 1, л. 196-196]. Колегія Уповнаркомфін визнала доводи Головнокооперкому правильними й винесла рішення про скасування своєї постанови від 16 березня 1923 р. (24; ф. 271, оп. 1, д. 1, л. 197).

Головний кооперативний комітет, як державний орган керівництва споживкооперації, своїми постановами й інструкціями прагнув забезпечити в діяльності кооперативних органів поєднання постанов і вказівок держави з ініціативою населення Української республіки, охопленого кооперуванням. Часто його досвід приходив на допомогу законодавчим органам, підказуючи потребу прийняття того чи іншого рішення. Будучи зв'язаним з кооперативними організаціями в центрі й на місцях, Головнокооперком допомагав законодавчим органам розібратися в багатому матеріалі кооперативної діяльності і спрямувати розвиток кооперативного руху в корисне русло як для самої кооперації, так і держави в цілому. Наведені вище приклади є наочним тому доказом.

Підводячи підсумки діяльності Головного кооперативного комітету при РНК УСРР, слід ще раз підкреслити важливість і необхідність його ролі, регулюючої кооперативне будівництво. Державне регламентування поєднувало дотримання законності в

організації й діяльності кооперативів і передбачених законодавством норм кооперативної демократії. Спільна робота в Комітеті представників державних та кооперативних організацій при розробленні нормативних актів, що стосуються кооперації (в тому числі і споживчої), а також типових статутів дозволяла враховувати інтереси, заперечення й побажання як кооперативних центрів, так і державних відомств. При такому становищі легше було уникнути серйозних помилок, можливих відомчих заперечень (вони тут же могли бути враховані або відкинуті) і взагалі всього того, що гальмувало процес просування законодавчих актів до їх затвердження. Ця організаційно-правова діяльність Головного кооперативного комітету мала вельми позитивне значення. Деякі закони щодо кооперації, видані за його ініціативою й вирішуючи важливі проблеми кооперативного будівництва, склали фундамент не тільки республіканського, а й союзного законодавства.

Міжвідомчий склад Головнокооперкому зіграв вагомий роль не тільки в підготовці законопроектів, а й у нормативній регламентації діяльності української кооперації на рівні підзаконних актів. Із переходом до непу багатьох досвідчених кооператорів-фахівців були повернуті на робо-

ту в кооперативні центри, спілки й зайняли в них керівні посади. Досвід фахівців-організаторів кооперативного руху, які входили до складу комітету, допоміг вдало встановити в розроблюваних Головнокооперкомом типових статутах такі організаційні форми й рамки господарської діяльності кооперативів, які не зменшували ролі демократичних засад кооперативної організації й не обмежували їх господарської діяльності, що відповідало умовам нової економічної політики. На підставі статутів для всіх видів кооперативних організацій створювалися всі кооперативні об'єднання та їх спілки в Україні. Їх розроблення в одному й тому ж державно-кооперативному органі по керівництву кооперацією сприяло тому, що всі вони були правильно оформлені, узгоджені з нормами радянського кооперативного права і принципами кооперативної організації.

Підкреслимо й інші важливі сторони діяльності Головнокооперкому, зокрема, його роль у захисті кооперації, від випадків обмеження гарантованих законом її прав та інтересів, що мали місце. Вирішення різного роду конфліктів за участю Головнокооперкому в республіканському масштабі створювало прецедент, що усував останні. А вирішувалися вони за наявності в Комітеті представників усіх заінтересованих

центрів, оперативно й відповідно до вимог законності. До компетенції Головного кооперативного комітету входило також спостереження за виконанням державними органами декретів і положень про кооперацію. Він вів енергійну боротьбу за забезпечення прав, наданих кооперативним організаціям, створюючи цим нормальні умови для діяльності української кооперації всіх видів.

Процес відродження кооперативного руху на початку 20-х років не був простим і легким і зайняв декілька років. Не обійшовся він і без похибок, прорахунків і невдалих рішень і значною мірою був стихійним. Адже держава, по суті, фіксувала відносини, що реально склалися, діючи при цьому нерішуче, часто половинчато й обережно. Як вважають деякі дослідники кооперативного руху, не можна подавати справу так, що кооперація з переходом до непу отримала реальну можливість вільно визначати свою організаційну структуру й форми господарської діяльності. Практично зведене нанівець функціонування кооперації як самостійної економічної системи в роки «військового комунізму» і важка економічна криза, що охопила країну до 1921 р., змусили державу залучити кооператорів до відновлення економіки. Сприяти цьому повинна була легалізація деяких засад її

господарської діяльності. Відродилася ж кооперація, на їх думку, не стільки як самостійний сектор економіки, а скоріше як партнер інших форм господарювання. У такій якості вона й отримувала допомогу і підтримку влади [16, с. 45, 46].

Заміна продрозкладки продподатком і дозволена у зв'язку із цим свобода реалізації селянами частини виробленої продукції призвели до легалізації ринкових відносин. Із часом свобода реалізації була поширена й на продукцію ремісничого виробництва. За цих умов і розпочався процес відродження ринкової діяльності споживчої кооперації, призначення якої полягає головним чином в обслуговуванні ринкових потреб своїх членів. У результаті цього об'єктивні процеси, ігнорувати які влада не могла, змусили її відновити основні права та свободи кооперації, відмовитися від багатьох заборон та обмежень на ведення господарської діяльності. Значно ослаблений був і державний диктат, а господарські функції кооперації стали виконуватися на демократичних кооперативних принципах – добровільності, груповій кооперативній власності, виборності органів управління та ін.

Разом із тим управлінська функція держави не може і не повинна була зникнути зовсім. Вона лише змінилася в умовах

ринку. На зміну державному управлінню прийшло державне регулювання. Державне управління кооперацією до переходу до непу виходило з необхідності постійного і прямого втручання державного апарату у функціонування кооперативних організацій. За нових умов «головні орієнтири керуючого впливу пов'язуються з самодіяльністю цих організацій» [1, с. 37].

У той же час фахівці не вбачають принципової різниці між державним управлінням і державним регулюванням за цільовим призначенням, оскільки останнє є однією з функцій державно-управлінської діяльності. Регламентування ринкової економіки означає, що держава втручається в економіку, лише коли не спрацьовує механізм ринкового самоврядування. Реальні взаємовідносини між кооперацією та іншими економічними системами можуть включати як збіг цілей, інтересів і дій, так і їх розбіжність, створюючи конфліктні ситуації. При цьому необхідне правильне співвідношення їх зв'язків та автономності. А оскільки його визначити доволі складно, тут особлива роль має приділятися державному регулюванню. Із цих позицій правомірно вимагати державної підтримки

підприємницької діяльності кооперативних товариств та їх спілок. Слід, як вважає С. М. Братановський, скасувати таку важливу сторону державного регламентування, як опрацювання законодавства, обов'язкового для всіх суб'єктів ринкової економіки [1, с. 37, 38].

Оцінюючи висвітлену в цій публікації діяльність Головного кооперативного комітету при РНК УСРР по керівництву українською кооперацією у відновлювальний період 20-х років, перш за все підкреслимо його значну позитивну роль у розвитку кооперативного руху республіки. Наведені основні сторони регулюючої діяльності держави знайшли відбиття в його роботі, а накопичений досвід не втратив своєї актуальності й може бути корисний і зараз. Окремі недоліки й помилки, викликані складними умовами перехідного періоду, не вплинули загалом на успішний розвиток української кооперації. Бурхливе зростання всіх без винятку видів кооперативних товариств було нерозривно пов'язано з роботою цього Комітету по створенню законодавчої бази, яка чітко накреслила правові, економічні й соціальні засади діяльності кооперації в період нової економічної політики.

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

Список літератури: 1. Братановский С. Н. Роль и пределы государственного регулирования организации и деятельности потребительской кооперации в условиях перехода к рыночным отношениям / С. Н. Братановский // Гос-во и право. – 2001. – № 8. – С. 37-41. 2. Вишочанський П. Начерк розвитку української споживчої кооперації (дорадянська доба) / П. Вишочанський. – Х.: Книгоспілка, 1925. – 180 с. 3. Гелей С. Д. Кооперація і національне відродження української державності / С. Д. Гелей // Національний кооперативний рух та структурні зміни в економіці України ХХІ століття: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. – К.: Укоопосвіта, 2001. – С. 73-82. 4. Гладкий С. О. Етапи розвитку і структура законодавства про кооперацію УСРР 20-х років / С. О. Гладкий // Часопис Київ. ун-ту права. – 2009. – № 3. – С. 30-35. 5. Гладкий С. О. Кооперативні об'єднання в організаційному механізмі реалізації законодавства про кооперацію УСРР у 20-х роках ХХ ст. / С. О. Гладкий // Підпр-во, держава і право. – 2009. – № 12. – С. 138-141. 6. Гладкий С. О. Система органів державного управління та контролю за кооперацією в УСРР 1920-х років / С. О. Гладкий // Юрид. Україна. – 2009. – № 8. – С. 4-9. 7. Законы о кооперации: системат. сб. декретов, постановлений, инструкций и циркуляров по кооперации. – Харьков: НКЮ УССР, 1925. – 253 с. 8. Історія споживчої кооперації України: моногр. / за ред. М. В. Аліман. – Л.: Каменяр, 1996. – 383 с. 9. Клеандров М. И. Правовая организация потребительской кооперации в СССР / М. И. Клеандров // Проблемы государства и права. – М.: ИГП АН СССР, 1974. – Вып. 9. – С. 168-174. 10. Лурье Г. И. Кооперативное законодательство: моногр. / Г. И. Лурье. – М.: Изд-во Центросоюза, 1930. – 207 с. 11. Макарова Н. Я. История потребительской кооперации в СССР / Н. Я. Макарова. – М.: Изд-во Центросоюза 1927. – 159 с. 12. Половец В. М. Дореволюційний досвід кооперативного будівництва в Україні та напрямки його відродження / В. М. Половец // Національний кооперативний рух та структурні зміни в економіці України ХХІ століття: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – К.: Укоопосвіта, 2001. – С. 98-104. 13. Социалистическая кооперация: история и современность: моногр. / (отв. ред. Л. В. Никифоров). – М.: Наука, 1989. – 224 с. 14. СУ УССР. 15. Тычинин С. В. Очерк развития законодательства о кооперации в СССР в период с октября 1917 по 1929 г. / С. В. Тычинин // История гос-ва и права. – 2004. – № 2. – С. 61-64. 16. Файн Л. Е. Нэповский «эксперимент» над российской кооперацией / Л. Е. Файн // Вопр. истории. – 2001. – № 7. – С. 35-54. 17. ЦГАВО України. – Фонд ВуЦІК. – № 1. 18. ЦГАВО України. – Фонд СНК УССР. – № 2. 19. ЦГАВО України. – Фонд НКЮ. – № 8. 20. ЦГАВО України. – Фонд Главкооперкома при СНК УССР. – № 271. 21. Шемшученко Ю. С. Правові засади розвитку кооперативного руху в Україні / Ю. С. Шемшученко // Національний кооперативний рух та структурні зміни в економіці України ХХІ століття: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. – К.: Укоопосвіта, 2001. – С. 23-27.

ГОСУДАРСТВЕННО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОЙ КООПЕРАЦИИ УКРАИНЫ В ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЕ НЭПА (1921 – 1925 гг.)

Пирогова С. И.

Статья посвящена роли и значению государственного регулирования организации и деятельности потребительской кооперации в условиях новой экономической политики первой половины 20-х годов ХХ в. Освещаются ее организационная перестройка, постепенное возвращение формы кооперативной системы, особенности кооперативного движения в Украине и формы помощи Украинской кооперации со стороны государства.

Ключевые слова: нэп, кооперация, нормативно-правовая база, государственное регулирование.

STATE AND LEGAL REGULATION OF THE ACTIVITY OF CONSUMERS COOPERATIVES OF UKRAINE DURING THE FIRST HALF OF THE NEP (1921-1925)

Pirogova S. I.

The article is devoted to role and significance of state regulation of organization and activity of consumers "cooperatives under conditions of the new economic policy of the first half of the 1920's. Its organizational reconstruction, gradual returning of the form of cooperative system, peculiarities of the cooperative movement in Ukraine and forms of state assistance to cooperatives are described.

Key words: NEP, cooperatives, normative and legal basis, state regulation.

Надійшла до редакції 09.10.2012 р.